

Aamuni esteet -harjoitus

Tavoitteet

- Tunnistaa, miten vammaisten syrjintä voi näyttäytyä ihan tavallisessa arkielämässä
- Ymmärtää, mitä tarkoittavat termit esteettömyys ja saavutettavuus
- Hahmottaa, mitkä seikat edistävät esteettömyyttä ja saavutettavuutta

Kesto: 15–25 min

Ryhmäkoko: Sopii eri kokoisille ryhmille. Työskennellään itsenäisesti, pareittain ja koko ryhmän kesken.

Tarvikkeet: Erivärisiä liimalappuja, kyniä.

Tehtävän kulku:

Käykää ensin läpi, mitä tarkoittavat termit esteettömyys ja saavutettavuus.

Esteettömyys tarkoittaa sitä, että pystyy fyysisessä maailmassa liikkumaan vaivattomasti.

Esteettömyyteen vaikuttavat esimerkiksi rakennusten kynnykset, portaat, ovien leveys sekä se, pääseekö ulkoa sisälle luiskaa pitkin.

Saavutettavuus tarkoittaa sitä, että erilaiset henkilöt pystyvät käyttämään nettisivuja, somea ja muita digitaalisia alustoja. Saavutettavuutta voi lisätä esim. lisäämällä tekstityksen videoihin ja ns. alt-tekstin eli vaihtoehdoisen tekstin kuviin.

Pyydä oppilaita sulkemaan silmät ja palauttamaan mieleensä se hetki, kun he tänä aamuna heräsivät. Kerro, että luet seuraavaksi ääneen muutamia kysymyksiä. Jokainen oppilas voi silmät suljettuina itsekseen miettiä näiden kysymysten kautta omaa aamuaan.

- Mitä teit ensimmäisenä herättyäsi?
- Olitko aamulla puhelimella? Mitä teit: selasitko somea, luitko uutisia, snäppäsitkö kaverille, pelasitko jotain?

- Miten kuljit kouluun? Jouduitko matkallasi laskeutumaan tai kiipeämään portaita? Ylititkö monta risteystä? Oliko risteyksissä liikennevalot?
- Näitkö matkallasi pyörätuolia tai muuta apuvälinettä käyttävän henkilön? Jos näit, luuletko että hän pääsi kulkemaan vaivattomasti?

Pyydä oppilaita seuraavaksi avaamaan silmät.

Taululle toiseen päähän kirjoitetaan ”Esteettömyys” ja toiseen päähän ”Saavutettavuus”.

Ohjeista oppilaita keskustelemaan pareittain:

- Millaisissa tilanteissa aamussasi esteettömyys ei toteutunut?
 - o Kirjoittakaa vastauksia punaisille post it-lapuille. Kiinnittäkää laput taululle ”esteettömyys” -otsikon alle.
- Millaisissa tilanteissa aamussasi saavutettavuus ei toteutunut?
 - o Kirjoittakaa vastauksia keltaisille post it -lapuille. Kiinnittäkää laput taululle ”saavutettavuus” -otsikon alle.
- Ohjeista oppilaita pohtimaan esimerkiksi, millaisissa tilanteissa seuraava henkilö olisi voinut kokea haasteita:
 - o liikuntavammainen
 - o näkövammainen
 - o kuulovammainen
 - o kehitysvammainen henkilö*?

Pyydä oppilaita keskustelemaan seuraavaksi, mitä pitäisi tehdä toisin, jotta näitä esteitä ei muodostuisi? (esimerkiksi kaupunkiympäristössä tai somessa)

- o Kirjoittakaa vastauksia sinisille post it -lapuille ja kiinnittäkää laput taululle sen ongelman kohdalle, johon ratkaisu pureutuu.

Lue lopuksi ääneen esteet, joita taululle on liimattu ja tiivistä samalla lyhyesti, mitä esteettömyydellä ja saavutettavuudella tarkoitetaan. Keskustelkaa:

- Toistuiko jokin este useammin kuin toinen? Miksi?
- Millaisia ratkaisuja oppilaat keksivät havaitsemiinsa ongelmiin?
- Miltä tehtävän tekeminen tuntui?

Ratkaisuista keskusteltaessa oppilaita voi muistuttaa, että on ymmärrettävää, että (varsinkin vammattomana) voi olla hankalaa ja jopa mahdotonta tietää, mitä kaikkia asioita pitäisi käytännön tasolla huomioida vaikkapa esteettömässä rakentamisessa. Siksi olisikin tärkeää, että erityisjärjestelyjä tarvitsevia vammaisia kuunnella rakentamisessa ja suunnittelussa.

On hyvä nostaa keskustelussa esiin myös, että esteettömyys ja saavutettavuus hyödyttävät kaikkia, niin vammaisia kuin vammattomiakin. Mitä esimerkkejä oppilaille tulee mieleen? Millaisissa tilanteissa on itse hyötynyt esteettömyydestä / saavutettavuudesta?

- Esim. tekstitykset videossa mahdollistavat videon katselun julkisessa tilassa, jos ei ole kuulokkeita mukana.
- Kuka tahansa saattaa vammautua tapaturmaisesti. Esteettömät sisäänkäynnit ovat hyödyllisiä, jos vaikkapa nilkka murtuu.
- Esteettömyys hyödyttää myös esimerkiksi vanhuksia ja lastenrattaiden kanssa kulkevia henkilöitä.

*Kehitysvammaisuus saattaa olla oppilaille vaikeammin hahmotettava vammaisuuden muoto kuin vaikkapa näkövammaisuus. Kehitysvammaisuus tarkoittaa vaikeutta oppia ja ymmärtää uusia asioita. Kehitysvammaisuuden vaikutus yksilön elämään vaihtelee paljon. Kehitysvamma voi olla lievä, jolloin henkilö tulee toimeen melko itsenäisesti ja tarvitsee tukea vain joillakin elämäntilanteilla. Vaikeasti kehitysvammainen ihminen tarvitsee jatkuvaa tukea. Voit kertoa oppilaille, että kehitysvammaisten voi olla vaikea hahmottaa erilaisia reittejä ja paikkoja. He saattavat siksi eksyä. Kehitysvammainen henkilö saattaa esimerkiksi kulkea tuttuja reittejä yksin, mutta voi tarvita saattajan uusilla reiteillä. Mitä tulee saavutettavuuteen, niin kehitysvammaisen henkilön on helpompi ymmärtää esimerkiksi verkkosisältöjä, jos ne on kirjoitettu selkeällä kielellä tai selkokielellä ja tekstin tukena on kuvia. Ymmärtämistä voi helpottaa myös esimerkiksi sillä, että tekstin voi lukemisen lisäksi kuunnella.